

# Oordeel zelf: juryrechtspraak in de beklaagdenbank

.....  
**Bart Stapert**

advocaat te Amsterdam<sup>1</sup>  
.....

In het vak Vergelijkend strafrecht dat ik in de afgelopen jaren in Utrecht heb gegeven, waren de colleges over lekenparticipatie en juryrechtspraak altijd het boeiendst. De gemoederen liepen hoog op, vrijwel alle studenten hadden een zeer uitgesproken mening. Op enkele uitzonderingen na was die mening bij Nederlanders buitengewoon kritisch: men zag niets in een grotere betrokkenheid van leken bij de strafrechtspiegeling. Buitenlandse studenten spraken daarentegen vaak hun verbazing uit over het grote vertrouwen dat in Nederland kennelijk bestaat in de overheid en haar professionele rechtspleging.

Ook in de Nederlandse politiek en rechtswetenschap is de discussie over het vertrouwen in de Nederlandse rechtsstaat en een grotere betrokkenheid van leken in de afgelopen jaren vanuit verschillende richtingen aangezwengeld. Daarvoor bestond namelijk een vruchtbare voedingsbodem. Deze werd onder meer gevormd door een groter wantrouwen tegen 'Den Haag' en de overheid in het algemeen als nasleep van de 'Fortuynrevolutie', alsmede de grote en aanhoudende publiciteit over (mogelijke) gerechtelijke dwalingen (de Twee van Putten, de Schiedammer Parkmoord, de Deventer moordzaak, Lucia de B., Ina Post). Gevoegd bij een onderstroom van individualisering en verharding in de samenleving en een daarmee verband houdende roep om harder te straffen, ontstond een klimaat waarin voorstellen voor een grotere participatie van leken bij de rechtspraak niet meer automatisch naar de prullenbak werden verwezen.

In zijn boek *Dames en Heren van de Jury* speelt Lex van Almelo in op deze hernieuwde aandacht voor de leek in de rechtbank. Zijn startpunt daarbij is de

constatering dat veel mensen weliswaar een duidelijke mening hebben over de juryrechtspraak, maar dat zij deze vaak baseren op onvoldoende of onvolledige informatie. Veel betrokkenen bepalen hun standpunt op basis van intuïtieve (voor)oordelen en beelden die gevormd zijn door enkele *show trials*, zoals de zaak van O.J. Simpson, de *American football*-ster die van moord werd vrijgesproken door een jury terwijl het bewijs overweldigend leek. Van Almelo wil die vooroordelen wegnemen door de lezer eerst een kijkje in de keuken te geven en daarna op basis van veel feitelijke informatie een meer weloverwogen standpunt te laten vormen.

## Kritisch vonnis over vooroordelen

Het eerste deel van het boek, 'Angst en walging in Antwerpen', beschrijft een moordzaak die in het Hof van Assisen in Antwerpen diende. Van Almelo leidt de lezer mee in de speurtocht naar de waarheid en de achtergronden van zowel de daad als de verdachte. Het leest als een spannende thriller, ondanks het feit dat van begin af aan wel duidelijk is wie de dader is. Voor de Nederlandse lezers, zeker degenen die beroepsmatig bij strafzaken betrokken zijn, wordt heel duidelijk hoe verschillend een rechtszaak verloopt als het eindoordeel (deels) moet worden geveld door leken. Het onmiddellijkheidsbeginsel wordt echt gehonoreerd, getuigen moeten uitvoeriger uit de doeken doen wat ze weten of hebben gezien, de openbaarheid van het recht is vele malen groter dan bij de veelal papieren zittingen in Nederland.

De kern en grote kracht van het boek liggen echter in het tweede gedeelte, 'De lekenrechter staat terecht'. Hier plaatst Van Almelo de juryrechtspraak zelf in de beklaagdenbank. De lezer is het jurylid dat op basis van de verklaringen van getuigen moet bepalen wat zij nu eigenlijk vindt van een vergrote rol van leken. Er ontstaat daarmee een droste-effect dat het boek bijna in één adem uit doet lezen. Als fictieve getuigen worden mensen opgeroepen die de juryrechtspraak in de



.....  
**Dames en heren van de jury.**  
**Juryrechtspraak in Nederland**

Lex van Almelo. Wormer, Inmerc bv.,  
www.inmerc.nl. ISBN 978 90 6611 555 2  
192 p. € 17,95.

loop der jaren vanuit verschillende optieken hebben belicht. De rechtssocioloog geeft aan waarom we in Nederland toch zo veel vertrouwen lijken te hechten aan de deskundige. Dat lijkt diep geworteld in ons bewustzijn. De rechtspsycholoog gaat onder andere in op de relatie tussen gerechtelijke dwalingen en juryrechtspraak. Hij geeft aan dat er in landen waarin jury's of gemengde panels recht spreken niet méér fouten lijken te worden gemaakt. De historicus belicht de korte periode dat er, onder Napoleon, in Nederland wel juryrechtspraak bestond. Alle facetten van de juryrechtspraak worden op deze manier belicht. Soms spreken de getuigen elkaar enigszins tegen, net als in een echt proces. Hun verklaringen zijn echter buitengewoon informatief en waar mogelijk onderbouwd door onderzoek.

Van Almelo geeft ook zelf aan het eind een oordeel, maar laat het vooral aan de lezer over om zijn eigen mening te vormen. Het boek geeft daarvoor ook de handvatten. Het is dan ook een aanrader voor iedereen die zijn (voor)oordelen over juryrechtspraak en lekenparticipatie eens aan een kritisch vonnis wil onderwerpen.

.....  
<sup>1</sup> Mr. dr. Bart Stapert werkte jaren als strafadvocaat in de VS, waar hij ook enkele tientallen juryprocessen voerde.